

Osallistavan suunnittelun hyödyntäminen kestävän matkailun edistämisessä Rovaniemellä

Maantiede
LuK-tutkielma

Minea Kammonen

16.4.2026

Turku

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatintutkielma

Pääaine: Luonnontieteiden kandidaatti, maantiede

Tekijä: Minea Kammonen

Otsikko: Osallistavan suunnittelun hyödyntäminen kestävän matkailun edistämässä Rovaniemellä

Ohjaaja: KTT Päivi Oinas

Sivumäärä: 35 sivua

Päivämäärä: 16.4.2026

Tiivistelmän tyyli on **Abstract**.

Avainsanat: osallistava suunnittelu, kestävä matkailu

Tiivistelmä

Tämä kandidaatintutkielma tarkastelee osallistavan suunnittelun roolia kestävän matkailun edistämässä Rovaniemellä, joka on yksi Suomen merkittävimmistä matkailukohteista ja erityisesti tunnettu talvimatkailustaan. Tutkielman tavoitteena on selvittää, miten suunnitteluprosesseihin osallistaminen voi tukea ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväää matkailun kehitystä. Tutkielma tarkastelee Rovaniemen matkailun kestävyysaasteita, paikallisten suhtautumista matkailuun, sekä olemassa olevia keinoja ja kehityssuuntia matkailun kehittämisessä. Tutkimus toteutettiin olemassa olevan kirjallisuuden ja uutislähteiden analyysillä, jota täydennettiin Rovaniemen matkailustrategioiden ja hankeraporttien laadullisella analyysillä, sekä asiantuntijan haastattelulla. Tulokset osoittavat, että osallistava suunnittelu voi vahvistaa matkailun hyväksyttävyyttä paikallisten keskuudessa ja täten edistää erityisesti sosiaalisesti kestäväää kehitystä. Rovaniemen kontekstissa osallistavat menetelmät ovat jo osittain käytössä, mutta niiden systemaattisempi hyödyntäminen voisi edelleen parantaa kestävyyttä ja tasapainottaa matkailun vaikutuksia.

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Tutkimuksen tausta	6
2.1	Kestävä matkailu	6
2.2	Matkailu kestävyysmurroksessa	7
2.3	Osallistava suunnittelu kestävän matkailun tukena	8
2.4	Matkailun merkitys Rovaniemellä	9
3	Aineistot ja menetelmät	14
4	Tulokset	15
4.1	Kestävän matkailun haasteet Rovaniemellä	15
4.2	Osallistava suunnittelu Rovaniemellä	16
4.3	Paikallisten näkemykset Rovaniemen matkailusta mediassa	17
4.4	Ratkaisuja	20
5	Keskustelu	22
5.1	Lyhyt vuokraus keskeisenä sosiaalisen kestävyuden haasteena	22
5.2	Kestävän matkailun eri ulottuvuudet	23
5.3	Osallistavan suunnittelun mahdollisuudet	24
5.4	Mediakeskustelu ja paikallisten näkemykset	26
6	Johtopäätökset	28
6.1	Kestävän matkailun edistäminen Rovaniemellä osallistavan suunnittelun avulla	28
6.2	Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimuksen tarve	30
	Lähteet	32

1 Johdanto

Matkailu on kasvanut Rovaniemellä poikkeuksellisen nopeasti erityisesti koronapandemian jälkeisinä vuosina. Äkillinen ja laaja kasvu on tuonut mukanaan ennakoimattomia haasteita, joihin ei ole ehditty reagoida riittävän ajoissa. Matkailun kasvu näkyy muun muassa lyhytvuokrauksen aiheuttamina asumisen ja kaupunkirakenteen muutoksina. Lyhytaikaisen vuokrauksen lainsäädäntö Suomessa on edelleen osin tulkinnanvaraista, mikä tekee sen tarkasta määrittelystä haastavaa. Yleisesti lyhytaikaisella vuokrauksella tarkoitetaan oman asunnon vuokraamista lyhyeksi ajaksi, esimerkiksi muutamaksi päiväksi tai viikoksi. Määrittelyn kannalta keskeistä on, että kyse on satunnaisesta ja ei-ammattimaisesta majoitustoiminnasta (Hughes 2019).

Lyhytvuokrauksen aiheuttamien haasteiden lisäksi matkailun kasvu näkyy ympäristöön kohdistuvina paineina sekä keskustan ja palvelujen ruuhkautumisena sesonkiaikoina. Nämä tekijät ovat herättäneet laajaa keskustelua paikallisten keskuudessa, sillä ne vaikuttavat suoraan asukkaiden arkeen ja elämänlaatuun. Samalla matkailu on Rovaniemelle taloudellisesti merkittävä elinkeino, jonka voimakasta rajoittamista halutaan välttää. Tästä syystä kaupunki pyrkii etsimään ratkaisuja, jotka lievittävät kasvun haittoja mutta säilyttävät matkailun positiiviset vaikutukset.

Osallistava suunnittelu on noussut yhä keskeisemmäksi työkaluksi kaupunkikehittämisessä, ja sen käyttö laajenee jatkuvasti myös muille sektoreille, kuten matkailun suunnitteluun. Osallistavalla suunnittelulla tarkoitetaan suunnittelumenetelmää, jossa eri sidosryhmät osallistuvat suunnitteluprosessiin. Osallistavan suunnittelun tavoitteena on lisätä prosessin demokraattisuutta ja läpinäkyvyyttä (Tieteen termipankki 2026). Rovaniemellä osallistamisella on erityisen suuri merkitys, sillä matkailun kasvun vaikutukset koskettavat suoraan paikallisia asukkaita ja yrittäjiä. Osallistumisen avulla heille voidaan tarjota mahdollisuus tuoda esiin huoliaan, näkökulmiaan ja kokemuksiaan, mikä puolestaan tukee kestävämpien ja sosiaalisesti hyväksyttävien ratkaisujen suunnittelua.

Tämä tutkimus tarkastelee osallistavan suunnittelun roolia Rovaniemen matkailun hallinnassa ja kestäväen kehityksen edistämisessä. Tavoitteena on lisätä ymmärrystä siitä, miten osallistaminen voi toimia työkaluna matkailun aiheuttamien haasteiden ratkaisemisessa, ja millaisia konkreettisia toimenpiteitä Rovaniemellä tehdään tällä hetkellä kestäväen matkailun edistämiseksi. Taustaksi tutkimus kokoaa yhteen tietoa matkailun kasvun laajuudesta ja sen

vaikutuksista kaupungissa. Samankaltaisia ilmiöitä esiintyy laajasti muillakin paikkakunnilla, myös muualla Lapissa. Tutkimuksen rajaaminen yhteen Lapin merkittävimmistä matkailukohteista, Rovaniemelle, mahdollistaa syvällisen analyysin ja voi tuottaa mielenkiintoisia tuloksia kehitystyölle myös muissa matkailun rasittamissa kunnissa.

Tutkimuksen päätutkimuskysymys on:

- Miten kestävä matkailua voidaan edistää Rovaniemellä osallistavan suunnittelun avulla?

Alakysymykset ovat:

- Mitkä ovat suurimmat kestävyysaasteet Rovaniemen matkailussa?
- Miten media esittää paikallisten kokemukset matkailun vaikutuksista ympäristöön, talouteen ja yhteisöön Rovaniemellä?
- Millaisia kestävä matkailun käytäntöjä ja kehityssuunnitelmia Rovaniemen matkailussa on tällä hetkellä käytössä?

Tutkimus toteutetaan pääosin kirjallisuuskatsauksena. Aineisto koostuu aiemmasta tutkimuskirjallisuudesta, julkisista raporteista, kaupunkiorganisaation dokumenteista sekä uutislähteiden ajankohtaisesta materiaalista, joita hyödynnetään erityisesti paikallisten näkemysten tarkasteluun. Lisäksi tutkimuksessa käytetään aineistoa, joka on tuotettu haastattelemalla Rovaniemen matkailun asiantuntijaa. Se tarjoaa paikallista ja ajankohtaista tietoa matkailun kehityksen vaikutuksista ja haasteista.

2 Tutkimuksen tausta

2.1 Kestävä matkailu

Kestävä kehitys toimii keskeisenä periaatteena kestävän matkailun taustalla. Kestävä kehitys määritellään yhteiskunnallisena muutoksena, joka pyrkii takaamaan hyvät elämisen mahdollisuudet sekä nykyisille, että tuleville sukupolville (Suomen YK-liitto s.a.). Kestävä kehitys rakentuu neljästä osa-alueesta, jotka ovat ekologinen, sosiaalinen, taloudellinen ja kulttuurinen kestävyys. Kestävä matkailu pohjautuu myös kaikkien näiden osa-alueiden toteutumiseen.

Kestävän matkailun ajatus pohjautuu Brundtlandin komission raportissa “Our common future” (WCED 1987) määriteltyyn kestävän kehityksen käsitteeseen. Sittenkin maailman matkailujärjestö yhdessä YK:n ympäristöohjelman kanssa määritteli kestävän matkailun toimintana, joka ottaa täysin huomioon matkailun nykyiset ja tulevat taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset vaikutukset ja vastaa vierailijoiden, matkailutalouden, ympäristön ja paikallisyhteisöjen tarpeisiin. (UNWTO 2017).

Kestävän matkailun tutkimus ei ole yksiselitteistä, sillä kestävä matkailu ei ole erillinen matkailun muoto, vaan pikemminkin tapa järjestää matkailutoimintaa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti (Saarinen 2024: 78–86). Tämän vuoksi hyvin monenlaiset matkailun muodot voivat sisältää kestävän matkailun tavoitteita ja elementtejä. Kestävän matkailun tutkimuksessa tarkastellaan useita teemoja, kuten luonnonsuojelualueiden kestävä matkailua ja sen hallintaa, kestävän matkailun suhdetta lähi-ilmiöihin, kulttuurin, paikallisuuden ja yhteisöjen roolia kestävyudessa, ilmastonmuutoksen vaikutuksia matkailuun sekä maaseutumatkailun kestävyyttä. Tämä tutkimus pyrkii käsittelemään Rovaniemen matkailua ainakin neljän ensimmäisen kestävän matkailun näkökulmasta.

Suomessa kestävä matkailua on tutkittu pitkälti luonnonsuojelullisesta ja ekologisen kestävyuden näkökulmasta, erityisesti verrattuna esimerkiksi kulttuurisesti kestävän matkailun tutkimukseen (Saarinen 2024: 78–86). Ekologiseen kestävyteen liittyviä haasteita on usein helpompi tarkastella kuin sosiaalisen kestävyden kysymyksiä, sillä ne ovat selkeämmin rajattuja ja paremmin mitattavissa. Lisäksi ilmiöiden syy-seuraussuhteet ovat yksinkertaisempia ja ratkaisukeinot usein konkreettisempia ja yksiselitteisempiä, kuten

kansallispuistojen ja luonnonsuojelualueiden kehittäminen ja suojelutoimenpiteiden vahvistaminen.

GDS-indeksi mittaa matkakohteiden kestävyyttä kansainvälisesti. indeksi ottaa huomioon neljä pääkategoriaa, jotka ovat ympäristöllinen suoriutuminen, toimittajaketjut, matkailun johtaminen ja sosiaalinen kestävyys (Helsingin kaupunki 2024). Arvioinnin lisäksi GDS-liike tarjoaa resursseja ja verkostoitumismahdollisuuksia matkailun kestävyuden parantamiseksi. Vertailuun osallistuu yli 100 vastuullisuuteen panostavaa kaupunkia eri puolilta maailmaa. Vuonna 2025 Helsinki sijoittui jo toista kertaa peräkkäin vertailun ensimmäiseksi. Tampere oli vuonna 2025 vertailun kuudes (Global destination sustainability movement 2025). Helsingin kaupunki korostaa kestävyuden matkailun syntyvän monen eri toimijan yhteistyönä (Helsingin kaupunki 2025). Tämä vertailu osoittaa, että Suomessa on vahvaa osaamista kestävä matkailun kehittämisessä ja sitä voidaan hyödyntää ja jakaa kansallisesti tai jopa kansainvälisesti. Näin matkailun kestävyyttä voidaan edistää tehokkaammin myös muilla alueilla ja varmistaa, että toimivat käytännöt leviävät laajemmalle.

2.2 Matkailu kestävyysmurroksessa

Matkailu ja turismi ovat olleet kasvussa jo yli 30 vuoden ajan. Koronapandemian jälkeen matkailu on lisääntynyt maailmanlaajuisesti ja etenkin Pohjoismaissa erityisen voimakkaasti. Vuoteen 2023 mennessä pohjoismaainen turismi oli jo elpynyt täysin pandemian aiheuttamasta notkahduksesta, ja yöpymisten määrä ylittikin kaikkien aiempien vuosien lukemat (Nordic Statistics Database 2024).

Matkailulla on merkittävä vaikutus maiden ja alueiden talouteen. Vuonna 2024 matkailun osuus Suomen bruttokansantuotteesta oli 2,4 %. Lapin maakunnan matkailun osuus bruttokansantuotteesta oli peräti 8,4 % (Työ- ja elinkeinoministeriö s.a.). Suuret turistimassat pienillä, rajatuilla alueilla aiheuttavat kuitenkin myös merkittäviä haasteita.

Lyhyt vuokrauksen yleistymisen, palveluiden ja infrastruktuurin ruuhkautuminen sekä kävijämäärien voimakas kausittainen vaihtelu kuormittavat paikallisyhteisöjä ja heikentävät alueiden toimivuutta (Saarinen 2023: 158). Lisäksi matkailuun liittyvät ilmastopäästöt, kuten lentoliikenteen vaikutukset, kasvattavat toiminnan ympäristökuormitusta ja haastavat matkailun kestävyyttä. Näihin haasteisiin vastaaminen edellyttää matkailun kestävyuden kehittämistä kaikilla kestävyuden osa-alueilla.

Lyhytvuokraus on keskeisimpiä tunnistettuja kestävän matkailun haasteita aiheuttavia ilmiöitä. Lyhytvuokraus on yleistynyt voimakkaasti matkailukaupungeissa ympäri maailmaa, eikä Rovaniemi ole haasteiden osalta poikkeus. Kansainvälisinä esimerkkeinä tilanteen kärjistymisestä toimivat usein Barcelona ja Amsterdam, joissa lyhytvuokrauksen vaikutukset ovat muodostuneet erityisen vakaviksi (Valentine ym. 2023: 2). Näissä kaupungeissa ongelmien taustalla on ollut vuokra-asumisen suuri osuus suhteessa omistusasumiseen, mikä on tehnyt asuntomarkkinoista erityisen herkäät lyhytvuokrauksen laajentumiselle.

Amsterdamiassa tilannetta on pyritty hallitsemaan sääntelytoimin, kuten rajoittamalla yksityisten asuntojen lyhytvuokrauksen sallittua vuotuista käyttöaikaa (Valentine ym. 2023: 2). Barcelonassa puolestaan matkailun vaikutuksia on pyritty hillitsemään laajemmin rajoittamalla majoitustoiminnan lupia vyöhykkeittäin erityisesti haavoittuvilla alueilla. Vaikka erilaisia sääntelykeinoja on otettu käyttöön jo pitkään, lyhytvuokraukseen liittyvä kriisi on ollut esillä jo vuodesta 2007–2008 lähtien, eikä siihen ole toistaiseksi löydetty pysyviä ratkaisuja. Toimenpiteistä huolimatta vuokratasot näissä kaupungeissa jatkavat nousuaan, mikä viittaa ilmiön sitkeyteen ja monimutkaisuuteen.

2.3 Osallistava suunnittelu kestävän matkailun tukena

Osallistava suunnittelu on Suomessa vakiintunut käytäntö erityisesti kaupunkikehityksessä. Sillä tarkoitetaan suunnittelumenetelmää, jossa eri sidosryhmät osallistuvat aktiivisesti suunnitteluprosessiin. Osallistavan suunnittelun tavoitteena on lisätä prosessin demokraattisuutta ja läpinäkyvyyttä. Osallistujien paikallistuntemus sekä kokemukseen perustuva tieto tuovat suunnitteluun arvokasta näkökulmaa, joka jäisi muutoin helposti huomioimatta (Tieteen termipankki 2026).

Osallistavaa suunnittelua voidaan hyödyntää monilla eri aloilla. Sitä käytetään esimerkiksi järjestelmien, palveluiden ja työkalujen kehittämisessä silloin, kun tavoitteena on vastata paikallisiin tarpeisiin tai pyrkimyksiin (Tieteen termipankki 2026). Osallistava suunnittelu on vähitellen yleistynyt myös matkailun suunnittelussa, sillä kasvavat matkailijamäärät vaikuttavat ensisijaisesti paikallisyhteisöön ja sen arkeen.

Matkailukohteiden paikallisyhteisöjen osallistuminen päätöksentekoon on kestävyuden kannalta keskeistä (Bramwell 2015: 240–241). Ajatus osallistavasta matkailusuunnittelusta on

ollut esillä jo 1980-luvulla lähtien. Osallistuminen vahvistaa paikallisten mahdollisuuksia vaikuttaa matkailun kehitykseen ja voi siten ehkäistä tai lieventää tilanteita, joissa matkailu heikentää paikallista elämänlaatua. Tämän myötä matkailun kehittäminen voidaan sovittaa paremmin yhteen paikallisten arvojen ja tapojen kanssa. Paikallisyhteisöjen syvälinen tieto alueen ympäristöstä, kulttuurista ja arjen käytännöistä auttaa tunnistamaan kestäväyyden kannalta keskeisiä kysymyksiä, kuten ympäristön kantokyvyn rajat, herkäät luontoalueet sekä paikalliset tarpeet, jotka saattaisivat jäädä ulkopuolisilta toimijoilta huomaamatta.

Kansainväliset esimerkit osoittavat osallistavan matkailusuunnittelun tuovan esiin monenlaiset näkökulmat ja mahdollistavan sidosryhmien välisen vuoropuhelun (Wu & Yao 2025). Merkittävä etu on alueen kontekstiin sidottu näkökulma, joka muuttaa kestävä matkailun teorian käytännönläheiseksi ja mahdollistaa alueella aidosti toimivat ratkaisut.

Osallistava päätöksenteko lisää matkailun hyväksyttävyyttä paikallisten keskuudessa ja vahvistaa heidän sitoutumistaan matkailun kehittämiseen pitkällä aikavälillä. Tämä edistää myös matkailun taloudellisten hyötyjen oikeudenmukaisempaa jakautumista, kun riippuvuus ulkopuolisista toimijoista vähenee, jolloin matkailun pitkäjänteinen elinvoima alueella vahvistuu. Vastaavasti mikäli kehittäminen ei vastaa paikallisia toiveita, voi se aiheuttaa paikallisissa vastustusta ja vihamielisyyttä, joka voi tuhota kokonaan matkailun potentiaalin alueella (Murphy 1985).

2.4 Matkailun merkitys Rovaniemellä

Rovaniemi on Suomen kaupunki ja Lapin maakuntakeskus, joka sijaitsee aivan napapiirin tuntumassa (Kuva 1). Rovaniemi toimii alueensa kaupallisena, hallinnollisena ja koulutuksellisena keskuksena (Tervo-Kankare, Hall & Saarinen 2012). Pinta-alaltaan Rovaniemi on Euroopan suurin kaupunki, vaikka asukkaita siellä on vain hieman yli 66 000.

Kuva 1. Rovaniemi kartalla

(Peruskartta: Esri 2022 Hybrid Reference Layer)

Rovaniemen matkailun tärkeimpiä vetovoimatekijöitä ovat talvi ja joulukuukaudet. Joulupukin Pajakylä kuuluu Rovaniemen suosituimpiin turistikohteisiin ja houkuttelee vuosittain jopa noin puoli miljoonaa kävijää (Rovaniemi 2023). Lisäksi Lapin ainutlaatuinen luonto, kuten runsas lumipeite, revontulet, puhdas erämaa ja vaikuttavat maisemat vetävät matkailijoita puoleensa yhä enemmän. Suosittuja ovat myös elämykselliset aktiviteetit, kuten hiihto, laskettelu ja moottorikelkkailu (Tervo-Kankare, Hall & Saarinen 2012).

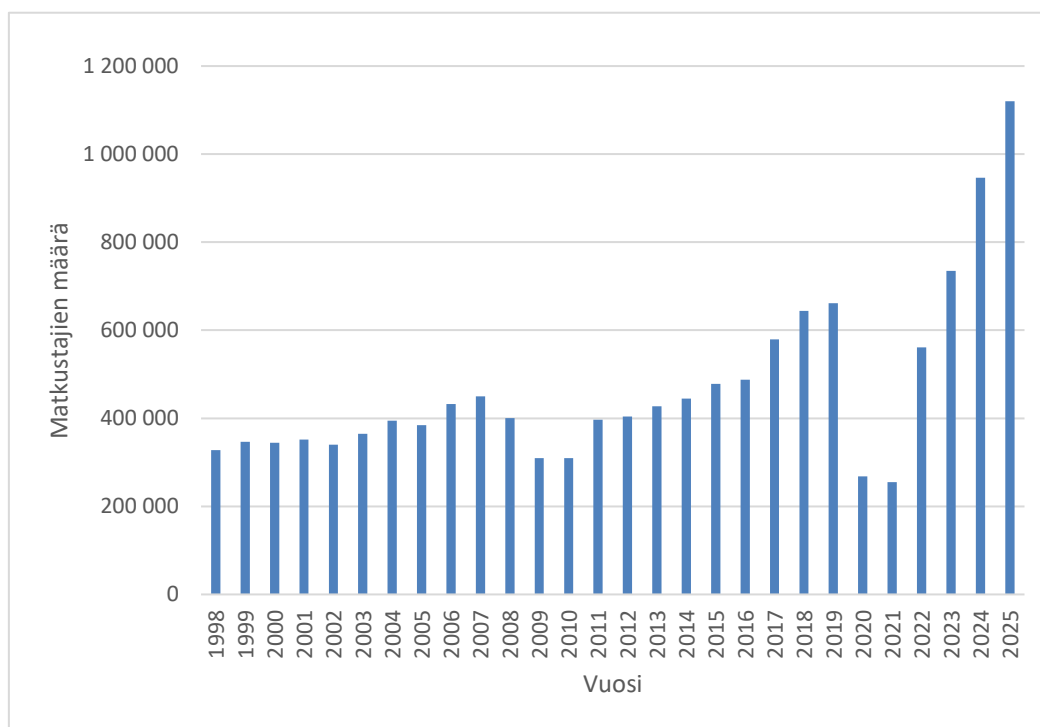
Matkailu Rovaniemellä alkoi kehittyä 1950-luvulla. Pajakylän kehityksen alkusysäyksenä toimi alle viikossa rakennettu metsästysmajaa muistuttava rakennus, joka pystytettiin tuolloin lähes asuttamattomalle Rovaniemen alueelle Yhdysvaltain YK-edustajan ja presidentin lesken Eleanor Rooseveltin vierailua varten. 1950-luvulla Lappi oli erityisesti suomalaisten suosima matkailukohde, mutta 1960-luvulla aluetta alettiin markkinoida yhä aktiivisemmin myös kansainvälisesti. Alkuvaiheessa Rovaniemen matkailun tärkein sesonki oli kesä ja yötön yö, mutta vähitellen myös talvi ja hiihtomahdollisuudet alkoivat houkuttaa matkailijoita (Kuivas 19.4.2025).

Joulupukin kylä avattiin virallisesti vuonna 1985, ja siitä on sittemmin muodostunut yksi Rovaniemen merkittävimmistä matkailun vetovoimatekijöistä (Gettleman 15.4.2025). Lentoliikenteen kehittyminen, markan devalvaatio sekä laaja mediahuomio vauhdittivat matkailun voimakasta kasvua. Rovaniemen suosio on kasvanut tasaisesti, ja Pajakylää on laajennettu ja kehitetty edelleen aina nykypäivään saakka (Kuivas 19.4.2025).

Nykypäivänä matkailulla on keskeinen merkitys Rovaniemelle. Se vahvistaa kaupungin taloutta, luo työpaikkoja ja tukee elinkeinoelämän kasvua (Tervo-Kankare, Hall & Saarinen 2012). Matkailu edistää myös palveluiden kehittymistä ja monipuolistumista sekä vahvistaa Rovaniemen asemaa kansainvälisesti tunnettuna ja vetovoimaisena kaupunkina.

Vuonna 2024 suomalainen matkailututkimuksiin ja tietopalveluihin erikoistunut asiantuntijaorganisaatio Visitory tutki Rovaniemen matkailun tulo- ja työllisyysvaikutuksia (Rovaniemen kaupunki 2024b). Raportin mukaan matkailun kokonaistyöllisyysvaikutus vuonna 2023 on ollut 1785 henkilötyövuotta, joka on tuottanut Rovaniemelle 4,8 miljoonaa euroa kunnallisverotuloa. Matkailun kokonaisvaikutukset Rovaniemellä olivat yli 408 miljoonaa euroa. Asukaslukuun suhteutettuna Rovaniemen matkailutulo on ollut Suomen suurista ja keskisuurista kaupungeista suurin (Tiihonen 13.11.2024).

Finavia on ylläpitänyt tilastoja Suomen lentokenttien matkustajamääristä vuodesta 1998 lähtien (Kuva 2). Tarkastelemalla näitä tilastoja Rovaniemen lentokentältä saadaan hyvä käsitys matkailun kehityksestä Rovaniemellä viimeisen lähes 30 vuoden aikana.

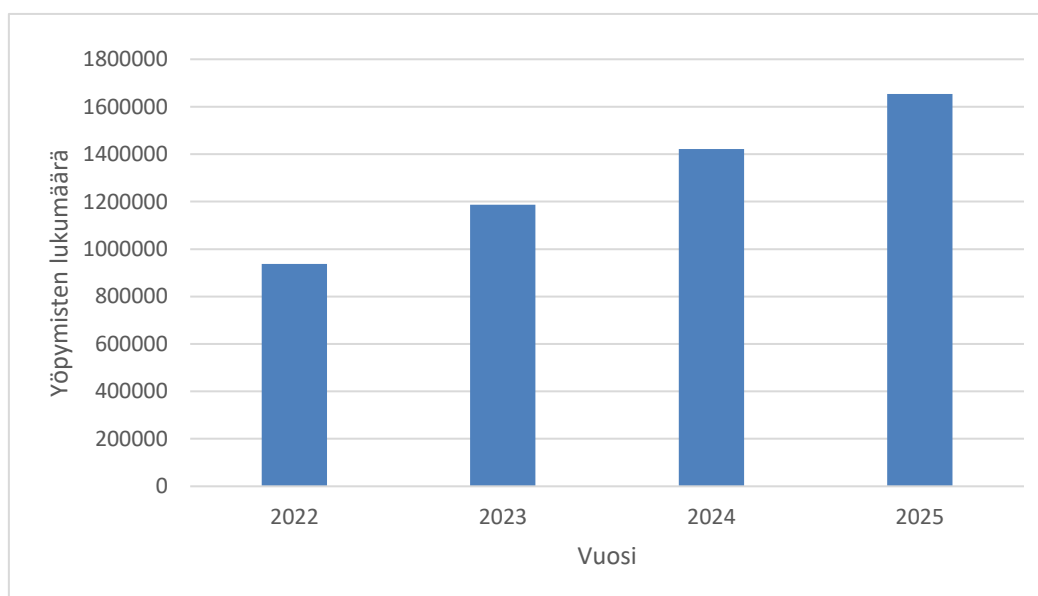
Kuva 2. Rovaniemen lentokentälle saapuvien matkustajien määrä vuosina 1998–2025 (Finavia 2026)

Kuvasta voidaan havaita, että Rovaniemelle saapuvien matkustajien määrä on kasvanut voimakkaasti koronavuosien jälkeen verrattuna aiempaan, suhteellisen tasaiseen

kasvutrendiin. Vuonna 2025 Rovaniemelle saapuvien lentomatrustajien määrä on lähes kaksinkertaistunut verrattuna koronaa edeltäneeseen aikaan, esimerkiksi vuoteen 2019.

Matkailu on muuttunut Rovaniemellä merkittävästi lyhyessä ajassa. Ensin matkailijamäärät romahtivat koronapandemian seurauksena, minkä jälkeen kasvu on noussut ennennäkemättömälle tasolle. Osa kasvun lieveilmiöistä oli havaittavissa jo ennen pandemiaa, mutta viimeaikainen voimakas kasvu on korostanut niitä entisestään. Matkailun ennakoitaan jatkavan kasvuaan myös tulevaisuudessa, mikä edellyttää ennakoivaa reagoitua matkailun suunnittelussa (Rovaniemen kaupunki 2024a).

Rovaniemen lentoasemalle saapuu suuri määrä matrustajia, joista osa jatkaa matkaansa edelleen muualle Pohjois-Suomeen, sekä paikallisia asukkaita, jotka palaavat kotiseudulle. Tämän vuoksi kaikki lentoaseman kautta kulkevat matrustajat eivät ole Rovaniemelle suuntaavia turisteja. Lisäksi Rovaniemelle saapuu paljon matrustajia myös muilla kulkuneuvoilla kuin lentomatrustaen. Tästä syystä on perusteltua tarkastella myös Rovaniemellä toteutuneita yöpymisiä, sillä ne tarjoavat huomattavasti tarkemman kuvan siitä, kuinka paljon matrustajia todellisuudessa viipyy kaupungissa (Kuva 3).

Kuva 3. Maksetut yöpymiset Rovaniemellä vuosina 2022–2025 (Visitory 2026)

Visitory on kerännyt dataa Rovaniemellä maksetuista yöpymisistä vuosina 2022–2025. Yllä olevia kuvaajia tarkastelemalla voi huomata, että maksettuja yöpymisiä on ollut Rovaniemellä vuonna 2025 yli 200 000 enemmän, kuin saapuvia lentomatrustajia. Tämä kertoo, että Rovaniemelle saapuu huomattava määrä matrustajia muiden kulkuneuvojen avulla kuin

lentäen. Yksi matkailija voi myös tuottaa useita yöpymisiä, minkä vuoksi yöpymisten kokonaismäärä nousee selvästi saapuvien lentomatkustajien määrää suuremmaksi.

3 Aineistot ja menetelmät

Tämän tutkimuksen aineisto perustuu vahvasti aiheesta olemassa olevaan kirjallisuuteen. Uutisartikkeleita ja mediassa julkaistuja mielipidekirjoituksia hyödynnetään tarkasteltaessa, miten media esittää rovaniemeläisten näkemyksiä ja mielipiteitä matkailusta Rovaniemellä. Lisäksi uutisartikkeleita hyödynnetään ajantasaisen tiedon hankkimiseen sekä matkailutilanteen yleiskuvan muodostamiseen. Artikkeleita haettiin Helsingin Sanomista ja Yle Uutisista hakusanalla *Rovaniemi*. Lapin Kansasta artikkeleita etsittiin hakusanalla *Rovaniemen matkailu*. Sopivia uutisia on hyödynnetty vuosilta 2024, 2025 ja ennen huhtikuuta julkaistuja vuodelta 2026.

Keskeisenä tutkimusaineistona toimii Rovaniemen matkailun uusi aika -hankkeen tuottama materiaali (Rovaniemen kaupunki a). Myös Rovaniemen kaupungin matkailuohjelman suunnitelmaa (Rovaniemen kaupunki 2025b) hyödynnetään tutkimuksessa. Tutkimuksessa hyödynnetään erilaisia tilastoja, jotka tuottavat kvantitatiivista tietoa matkailun nykytilasta Rovaniemellä sekä sen kehityssuunnista.

Rovaniemen matkailun asiantuntijan haastattelu ja siitä saadun aineiston analyysi muodostavat myös merkittävän osan tutkimusta. Haastattelu toteutettiin etänä Microsoft Teams -alustan välityksellä, minkä jälkeen se litteroitiin analyysiä varten. Litteroitu aineisto analysoitiin sisällönanalyysin keinoin. Haastattelu toteutettiin 5.3.2026 kello 10.00 alkaen ja sen kesto oli noin 18 minuuttia. Haastattelu toteutettiin puolistrukturoituna haastatteluna ja siinä keskusteltuja teemoja olivat Rovaniemen matkailu, sen haasteet ja kehityssuunnat, sekä matkailun uusi aika -hanke ja osallistavan suunnittelun hyödyntäminen hankkeen toteuttamisessa.

Tutkimus on monimenetelmäinen, sillä siinä yhdistetään useita laadullisia ja määrällisiä tutkimusmenetelmiä. Määrällisiä aineistoja havainnollistetaan diagrammien avulla. Ne kertovat matkailun kehityksestä ja antavat siten taustatietoa tutkimuskohteesta. Painopiste on kuitenkin selkeästi laadullisessa lähestymistavassa. Keskeisempänä menetelmänä tutkimuksessa analysoidaan laadullisia aineistoja, eli uutisointia aiheesta, Rovaniemen kaupungin dokumentteja ja haastattelua sisällönanalyysin keinoin. Aineistojen huolellisen analyysin perusteella vastataan tutkimuskysymyksiin. Saatuja tuloksia tarkastellaan suhteessa/verrataan aiempaan aihetta koskevaan tutkimuskirjallisuuteen, jonka pohjalta muodostetaan perustellut johtopäätökset.

4 Tulokset

4.1 Kestävän matkailun haasteet Rovaniemellä

Rovaniemen matkailuala on kasvanut voimakkaasti viime vuosina, ja kasvun ennakoidaan jatkuvan myös tulevaisuudessa (Finavia 2026). Samanaikaisesti matkailun nopea kasvu ja äkilliset muutokset ovat tuoneet mukanaan useita kestävyteen liittyviä haasteita.

Uutislähteiden ja haastatteluaineiston perusteella keskeisiksi kestävän matkailun haasteiksi Rovaniemellä nousevat erityisesti lyhytвуokraukseen, infrastruktuurin kuormitukseen, asumiseen sekä luonnonympäristöön liittyvät kysymykset.

Lyhytвуokrauksen lisääntyminen on aiheuttanut paikallisella tasolla erilaisia ongelmia. Asuinalueilla on raportoitu lisääntyntä levottomuutta ja heikentyntä viihtyisyyttä, kun matkailijoiden määrä kasvaa alueilla, jotka ovat alun perin suunniteltuja pysyvään asumiseen. Lisäksi lyhytвуokrauksen kasvu on vaikuttanut paikallisiin asuntomarkkinoihin. Pitkäaikaiseen vuokraukseen tarkoitettujen asuntojen määrä on vähentynyt, ja vuokrien hintataso on noussut, mikä vaikeuttaa paikallisten asukkaiden asumismahdollisuuksia.

Matkailun kasvu kuormittaa myös kaupungin infrastruktuuria. Esimerkiksi jätehuollon, tieverkoston ja muiden palveluiden kapasiteetti joutuu koetukselle erityisesti matkailun vilkkaimpina aikoina. Rovaniemen kaltaisessa luontomatkailukohteessa myös ekologinen kestävyys on merkittävä kysymys. Suuret kävijämäärät ja luonnon väärinkäyttö ovat kuluttaneet luontoreittejä, minkä seurauksena osa reiteistä on heikossa kunnossa ja vaatii kunnostustoimia.

Lisäksi matkailun voimakas sesonkiluonteisuus aiheuttaa haasteita paikallisille yrityksille ja palveluille. Sesonkiaikoina palvelut ovat erittäin kuormittuneita suuren matkailijamäärän vuoksi, kun taas sesonkien ulkopuolella asiakasmäärät voivat jäädä liian pieniksi yritystoiminnan kannattavuuden kannalta.

Matkailuun liittyy myös merkittäviä ilmastovaikutuksia. Erityisesti lentomatkustamisesta syntyvät päästöt lisäävät kasvihuonekaasupäästöjä ja siten vahvistavat ilmastonmuutosta. Ilmastonmuutos puolestaan vaikuttaa suoraan Lapin matkailuun (Tervo-Kankare, Hall & Saarinen 2012). Pohjoisessa lumipeitteen määrä on paikoin vähentynyt ja lumisen kausi

lyhentynyt. Tämä aiheuttaa pettymyksen erityisesti ulkomaisille matkailijoille, jotka saapuvat Rovaniemelle nimenomaan talvisen ja lumisen ympäristön vuoksi.

Lumivarmuuden heikentyminen on toisaalta synnyttänyt myös uudenlaisen ilmiön, sillä matkailijat haluavat kokea lumisen Lapin vielä ennen kuin sen pelätään katoavan. Tämä on osaltaan lisännyt matkailupainetta alueelle (Tervo-Kankare, Hall & Saarinen 2012). Samalla tilanne herättää kysymyksiä matkailun pitkän aikavälin kestävyydestä. Rovaniemelle tehdään parhaillaan merkittäviä matkailuinvestointeja, mutta mikäli lumiset talvet vähenevät tulevaisuudessa merkittävästi, voi se vaikuttaa koko alueen matkailun toimintaedellytyksiin.

4.2 Osallistava suunnittelu Rovaniemellä

Rovaniemen matkailun asiantuntijan haastattelusta ilmenee, että osallistavaa suunnittelua kestävän matkailun kehittämisessä pyritään edistämään Rovaniemellä erityisesti Rovaniemen matkailun uusi aika -hankkeen kautta. Hankkeessa osallistava suunnittelu nähdään keskeisenä toimintatapana. Tavoitteena on löytää ratkaisuja Rovaniemen mahdollisuuksiin hallita kasvavaa matkailua sekä lisätä kestäväan matkailuun liittyvää tietoa ja ymmärrystä kaupungin organisaation, asukkaiden ja muiden toimijoiden keskuudessa. Lisäksi hankkeessa pyritään vahvistamaan osaamista ja tarjoamaan konkreettisia työkaluja esimerkiksi matkailuyritysten arkeen.

Haastattelussa kerrotaan, että hankkeessa on pyritty osallistamaan monipuolisesti eri toimijaryhmiä. Asukkaiden osallistumista on edistetty esimerkiksi asukastilaisuuksien, työpajojen ja asukaskyselyiden avulla. Matkailuyritysten laaja osallistuminen on nähty erityisen tärkeänä, koska yritykset toimivat matkailun arjessa ja ovat keskeisessä roolissa konkreettisten muutosten toteuttamisessa. Lisäksi hankkeessa on pyritty osallistamaan kaupungin eri toimialoja, sillä matkailu kytkeytyy laajasti kaupungin toimintaan eikä rajoitu vain yhden hallinnonalan vastuulle. Osallistujiksi on kutsuttu myös erilaisia yhteisöjä, kuten kylä- ja asukasyhdistyksiä, sekä organisaatioita, kuten korkeakouluja ja tutkimuslaitoksia. Yhtenä hankkeen toimenpiteenä on perustettu ammatillinen matkailun kehitysryhmä, jossa on edustajia eri organisaatioista ja kaupungin toimialoilta (Rovaniemen kaupunki 2024a). Ryhmän tavoitteena on lisätä tiedonvaihtoa ja vuorovaikutusta eri toimijoiden välillä sekä edistää matkailun hallinnan kehittämistä ammatillisesta näkökulmasta.

Hankkeen keskeiseksi tulokseksi on haastattelun mukaan noussut osallistumisen merkityksen vahvistuminen. Hankkeen aikana osallistumisprosessit ovat kehittyneet jatkuvasti rakentavampaan suuntaan, ja kaupungin näkökulmasta osallistumista pidetään tärkeänä myös hankkeen päättymisen jälkeen, mainitaan haastattelussa. Osallistumisen kautta on tunnistettu tarve Rovaniemen kaupungin pitkän aikavälin matkailuohjelmalle. Tämän seurauksena kaupungissa on käynnistetty matkailustrategiaa muistuttavan asiakirjan valmistelu, jossa hyödynnetään hankkeen aikana osallistumisen avulla kerättyä tietoa. Myös kehitysryhmän toiminnan jatkamista pyritään edistämään osana tulevaa matkailuohjelmaa.

Haastattelusta ilmenee, että osallistamisprosessiin on kuitenkin liittynyt myös haasteita. Yksi keskeinen haaste on ollut mahdollisimman laajan ja monipuolisen osallistujajoukon tavoittaminen, sillä osallistuminen on ollut vapaaehtoista. Tämän vuoksi kaikkien eri näkökulmien esille saaminen on ollut paikoin vaikeaa. Lisäksi nykyisessä keskustelukulttuurissa havaittava mielipiteiden polarisoituminen on nähty haasteena, sillä neutraalimpia näkemyksiä edustavat henkilöt eivät välttämättä halua osallistua keskusteluihin, joissa korostuvat vahvat ja vastakkaiset mielipiteet.

Haastattelun perusteella myös yritysten ja asukkaiden yhteisen keskustelun järjestäminen on osoittautunut paikoin haastavaksi. Asukkailla voi olla vahvoja näkemyksiä matkailuyritysten toiminnasta, ja yritykset eivät välttämättä koe mielekkääksi osallistua keskusteluihin, joissa korostuvat erityisesti kriittiset näkökulmat. Tällaisissa tilanteissa keskeiseksi haasteeksi muodostuu turvallisen ja rakentavan keskusteluympäristön luominen, jossa eri toimijat voivat tuoda näkemyksiään esille avoimesti ja vuorovaikutteisesti.

4.3 Paikallisten näkemykset Rovaniemen matkailusta mediassa

Mediassa esiin nousseet rovaniemeläisten näkemykset matkailusta perustuvat muun muassa kaupungin 2024–2025 teettämään kyselyyn, jossa tarkasteltiin paikallisten kokemuksia matkailun vaikutuksista (Rovaniemen kaupunki 2025a). Kyselyn mukaan matkailun positiivisina vaikutuksina nähdään erityisesti taloudelliset hyödyt, työllistymismahdollisuuksien lisääntyminen sekä paikkakunnan elinvoiman ja vetovoiman vahvistuminen. Lisäksi matkailun koetaan monipuolistaneen paikallista palvelutarjontaa ja parantaneen palveluiden laatua. Paikallisia matkailuyrittäjiä pidetään ammattitaitoisina ja

vastuullisina toimijoina, jotka kiinnittävät erityistä huomiota turvallisuuteen. Kyselyn perusteella yli 85 % vastaajista kokee matkailun muuttaneen Rovaniemeä jollain tavalla.

Matkailun hyödyistä vastaajat ovat melko yksimielisiä, mutta matkailun haittoihin liittyvät näkemykset jakavat enemmän mielipiteitä (Rovaniemen kaupunki 2025a). Noin viidesosa vastaajista on sitä mieltä, että matkailu ei aiheuta Rovaniemellä merkittäviä haittoja.

Suurimmaksi yksittäiseksi haitaksi koetaan asuntojen vuokrien nousu. Toiseksi merkittävimpänä haittana mainitaan liikennesääntöjen rikkominen. Lyhyt vuokrauksen koetaan aiheuttavan ongelmia, sillä sen nähdään nostavan asumiskustannuksia ja vaikeuttavan paikallisten mahdollisuuksia löytää pitkäaikaisia vuokra-asuntoja. Osa vastaajista on myös sitä mieltä, ettei matkailun kasvu ole edennyt samassa tahdissa kaupungin infrastruktuurin ja muun kehityksen kanssa.

Matkailun vaikutukset paikallisten hyvinvointiin ja elämänlaatuun jakavat mielipiteitä vielä selkeämmin (Rovaniemen kaupunki 2025a). Lähes puolet vastaajista kokee matkailun parantavan hyvinvointia ja elämänlaatua (45 %) sekä lisäävän asumismukavuutta (42 %). Toisaalta lähes yhtä suuri osuus vastaajista kokee vaikutukset päinvastaisina: 41 % arvioi matkailun heikentävän hyvinvointia ja elämänlaatua, ja 49 % kokee sen vähentävän asumismukavuutta.

Myös näkemykset Rovaniemen matkailun kestävyydestä vaihtelevat (Rovaniemen kaupunki 2025a). Vajaa puolet vastaajista pitää Rovaniemeä kestäväenä matkakohteena (46 %) ja kokee matkailun edistävän paikallisten kulttuurien ja perinteiden säilymistä (42 %). Toisaalta lähes yhtä suuri osa vastaajista arvioi tilanteen päinvastaiseksi: 43 % ei pidä Rovaniemeä kestäväenä matkakohteena ja 45 % ei koe matkailun tukevan paikallisten kulttuurien ja perinteiden säilymistä.

Kyselyn perusteella selkeä enemmistö vastaajista (59 %) toivoo paikallisille enemmän mahdollisuuksia osallistua matkailun suunnitteluun ja kehittämiseen (Rovaniemen kaupunki 2025a). Vastaajien mukaan asukkaiden arki ja hyvinvointi tulisi huomioida nykyistä paremmin matkailupalveluiden kehittämisessä.

Alkuvuodesta 2026 julkaistussa Lapin Kansan teettämässä Rovaniemen matkailukyselyssä selvitettiin, mihin suuntaan kaupungin matkailua tulisi kehittää (Molkoselkä 29.1.2026a). Kyselyyn vastasi yli 1500 henkilöä (Molkoselkä 2026b). Tulosten mukaan niukka enemmistö

vastaajista (54 %) kokee, että Rovaniemellä on liikaa matkailijoita. Kyselyn avoimissa vastauksissa korostuvat erityisesti liikenteeseen liittyvät ongelmat. Vastaajat nostavat esiin esimerkiksi turistien ja taksinkuljettajien puutteelliset talviajotaidot. Myös kevyen liikenteen koetaan aiheuttavan haasteita, kun turistit kulkevat leveästi, eivät väistä vastaantulijoita tai liikkuvat ajoväylillä kävellen tai pulkalla. Sesonkiaikoina monet paikalliset kertovat välttelevänsä keskustan aluetta.

Lisäksi matkailun lieveilmiöiden koetaan tulleen aiempaa lähemmäs paikallisten arkea (Molkoselkä 29.1.2026a). Lyhyt vuokrauksen lisääntymisen vuoksi turistit majoittuvat yhä useammin tavallisilla asuinalueilla majoituskeskusten sijaan, minkä vuoksi osa paikallisista kokee, ettei matkailun vaikutuksilta pääse enää pakoon edes omassa kodissaan.

Kyselyssä kaupunkilaiset esittävät useita kehitysehdotuksia matkailun haittavaikutusten vähentämiseksi (Molkoselkä 2026b). Yksi keskeisistä ehdotuksista on lyhyt vuokrauksen rajoittaminen, erityisesti tilanteissa, joissa sijoitusasuntoja käytetään ammattimaiseen majoitustoimintaan. Lisäksi kesämatkailun kehittämistä pidetään tärkeänä keinona tasata matkailun kausivaihtelua. Vastauksissa tuodaan esiin myös ajatus siitä, että matkailun kasvu ei voi jatkua rajattomasti, vaan kasvulle tulisi asettaa selkeä raja. Osa vastaajista korostaa tarvetta siirtyä kohti yksilöllisempää matkailua, jossa matkailijoiden ja paikallisten kohtaamiset olisivat aidompia ja henkilökohtaisempia. Tällöin tavoitteena olisi lisätä positiivisia kokemuksia ja kannustaa matkailijoita palaamaan Rovaniemelle uudelleen. Luonnon merkitystä korostetaan myös vahvasti. Luonnon vaalimista pidetään tärkeänä sekä ympäristön että matkailun tulevaisuuden kannalta, sillä puhdas ja vetovoimainen luonto nähdään keskeisenä matkailuvalttina.

Lyhyt vuokraukseen liittyen näkemykset ovat osin ristiriitaisia (Molkoselkä 2026b). Osa vastaajista esittää, että hotellien hintoja tulisi laskea, jotta lyhyt vuokrauksen tarve vähenisi. Toisaalta lyhyt vuokrausta pidetään joissakin vastauksissa välttämättömänä, koska hotellien majoituskapasiteetti ei riitä lyhyen mutta intensiivisen matkailusesongin aikana.

Ollerovaaran kaavoitus tuodaan esille monissa vastauksissa oikeansuuntaisena ratkaisuna, koska sen arvioidaan vähentävän matkailijoiden majoittumista keskustan kerrostaloissa (Molkoselkä 2026b). Joissakin kommentteissa pohditaan myös laajemmin kaupungin kehityssuuntaa ja esitetään kysymys siitä, onko Rovaniemi tulevaisuudessa ennen kaikkea

asukkaiden kaupunki vai pikemminkin matkailijoita ja sesonkityöntekijöitä palveleva matkailukeskus.

4.4 Ratkaisuja

Rovaniemellä kasvavan matkailun aiheuttamiin haasteisiin pyritään vastaamaan useilla kehittämistoimenpiteillä. Keskeisessä roolissa on Rovaniemen matkailun uusi aika -hanke, jonka tavoitteena on löytää ratkaisuja kaupungin mahdollisuuksiin hallita matkailun kasvua kestäväällä tavalla (Rovaniemen kaupunki s.a. a). Hankkeen keskeisiä tavoitteita ovat kestäväan matkailuun liittyvän tiedon ja ymmärryksen lisääminen kaupungin organisaation sisällä sekä osaamisen vahvistaminen ja käytännön työkalujen tarjoaminen esimerkiksi matkailuyrityksille.

Hankkeessa hyödynnetään osallistavan suunnittelun menetelmiä, joiden avulla pyritään keräämään kokemustietoa eri toimijaryhmiltä. Tämän tiedon avulla kaupunki voi tunnistaa matkailun kasvun aiheuttamia haasteita aiempaa paremmin ja kehittää niihin soveltuvia ratkaisuja. Osallistumisen kautta saatua tietoa hyödynnetään myös laajemmin matkailun strategisessa suunnittelussa. Rovaniemellä toteutetuissa asukaskyselyissä ilmenevä toive asukkaiden arjen paremmasta huomioinnista on pyritty huomioimaan juuri Rovaniemen matkailun uusi aika -hankkeessa sekä valmisteilla olevassa kaupungin matkailuohjelmassa osallistamisen lisäämisellä.

Hankkeen myötä Rovaniemellä on käynnistetty myös uuden matkailuohjelman valmistelu syksyllä 2025. (Rovaniemen kaupunki 2025b) Matkailuohjelman tarkoituksena on määritellä kaupungin linjaukset siitä, millaiseksi matkailukaupungiksi Rovaniemeä halutaan kehittää tulevaisuudessa. Ohjelman keskeisiä teemoja ovat matkailun kestävyys, paikallisten asukkaiden hyvinvointi sekä ympäristön kantokyky. Poliittisessa keskustelussa on tuotu esiin, että matkailuohjelman laatiminen olisi voitu käynnistää jo aikaisemmassa vaiheessa, kun Rovaniemeä alettiin aktiivisesti kehittää matkailukohteena (Molkoselkä 4.3.2026c). Samalla on esitetty näkemyksiä siitä, että matkailun kantokyky on paikoin jo koetuksella. Taloudellisten hyötyjen vuoksi matkailua ei kuitenkaan nähdä tarkoituksenmukaisena rajoittaa merkittävästi, vaan sen kehittämisessä korostetaan selkeiden pelisääntöjen ja toimintaraamien luomista sekä erilaisten ongelmien ennaltaehkäisyä ja hallintaa.

Rovaniemen matkailu on tällä hetkellä vahvasti sidoksissa talvisesonkiin ja erityisesti joulumatkailuun. Tämän vuoksi matkailun kehittämisessä on alettu kiinnittää huomiota myös matkailun ympärivuotisuuden vahvistamiseen. Esimerkiksi kesämatkailua pyritään edistämään markkinoimalla Lapin kesän erityispiirteitä, kuten yötöntä yötä, poikkeuksellisia luontokohteita ja maisemia, sekä erilaisia luontoon liittyviä aktiviteetteja kuten vaeltamista ja luonnossa yöpymistä. Lisäksi Etelä-Euroopan yleistyvät helleaallot ja Lapin kesien suhteellinen viileyys voivat lisätä kiinnostusta Lapin kesämatkailua kohtaan ja luoda sille merkittävää kasvupotentiaalia (Molkoselkä 29.1.2026a).

Lyhytvuokraukseen liittyviin haasteisiin paikallisella tasolla on toistaiseksi rajalliset vaikutusmahdollisuudet. Ongelmiin arvioidaan voitavan puuttua tehokkaammin vasta valtakunnallisen lainsäädännön muutosten kautta. Aiheeseen liittyvää lakimuutosta valmistellaan parhaillaan Suomessa (Valtioneuvosto 2026 s.a.).

Rovaniemen kaupunki pyrkii tällä hetkellä ratkaisemaan matkailijoiden majoittumiseen liittyviä haasteita ensisijaisesti kaavoituksen keinoin. Esimerkiksi Ollerovaaran alueelle, noin 15 minuutin ajomatkan päähän Rovaniemen keskustasta, kaavoitettiin vuonna 2018 matkailupalvelujen käyttöön tarkoitettuja rakennuspaikkoja (Rovaniemen kaupunki b). Vuonna 2025 kaupunki on hakenut näille tonteille matkailuyrittäjiä toteuttamaan alueelle uusia majoituspalveluja (Business Rovaniemi s.a.).

Rovaniemen kaupunki valmistelee parhaillaan asemakaavan muutosta keskustan alueelle (Tynkkynen 9.2.2026). Muutoksen tavoitteena on mahdollistaa nykyistä korkeampien rakennusten toteuttaminen hotellitoimintaa varten, mikä lisäisi majoituskapasiteettia keskeiselle sijainnille ja tukisi matkailun hallittua kasvua. Rovaniemen strateginen yleiskaava, johon myös suunniteltu asemakaavan muutos sisältyy, pyritään julkaisemaan keväällä 2026. Osallistavaa suunnittelua on hyödynnetty strategisen yleiskaavan valmistelussa, ja sen käyttöä on tarkoitus jatkaa myös kaavatyön seuraavissa vaiheissa (Rovaniemen kaupunki s.a).

Asemakaavan muutos ei ole kuitenkaan sujunut täysin ongelmitta, sillä 2025 Pohjois-Suomen hallinto-oikeus kumosi Rovaniemelle suunniteltujen 18-kerroksisen Arina-hotellin sekä 14-kerroksisen Rova-Pekka-rakennuksen kaavan (Hiltunen & Tiihonen 18.12.2025).

5 Keskustelu

5.1 Lyhyt vuokraus keskeisenä sosiaalisen kestävyiden haasteena

Tutkimuksen perusteella Rovaniemellä keskeisimmäksi kestävä matkailun haasteeksi, erityisesti sosiaalisen kestävyiden näkökulmasta, nousee asuntojen lyhyt vuokraus.

Lyhyt vuokrauksella tarkoitetaan asuinhuoneiston tai -rakennuksen toistuvaa lyhytaikaista vuokrausta majoituskäyttöön (Suomen vuokranantajat s.a.). Ilmiö on yleistynyt voimakkaasti monissa matkailukaupungeissa, ja sama kehitys on nähtävissä myös Rovaniemellä.

Lyhyt vuokraukseen liittyvät haasteet eivät ole Rovaniemen kontekstissa ainutlaatuisia. Aiempi kansainvälinen tutkimus on osoittanut, että lyhytaikainen majoitustoiminta matkailukaupungeissa heikentää pitkäaikaisten vuokra-asuntojen saatavuutta, nostaa asumiskustannuksia ja muuttaa asuinalueiden sosiaalista rakennetta erityisesti suosituilla keskusta-alueilla. Barcelona ja Amsterdam ovat tästä tunnettuja kansainvälisiä esimerkkejä, joissa lyhyt vuokrauksen vaikutukset ovat kärjistyneet erityisen voimakkaasti.

Lyhyt vuokraus voi monipuolistaa majoitustarjontaa ja siten tukea matkailun kasvua, mutta sen nopea lisääntyminen on aiheuttanut useita haasteita (Euroopan parlamentti 2023). Keskeisimpänä ongelmana on asuntojen tarjonnan väheneminen pitkäaikaisilla vuokramarkkinoilla, mikä nostaa vuokratasoa ja vaikeuttaa paikallisten asukkaiden asumista. Lisäksi lyhyt vuokrauksen on koettu aiheuttavan joillakin asuinalueilla levottomuutta sekä heikentävän asumisviihtyvyyttä.

Lyhyt vuokraus asettaa haasteita myös viranomaisten valvonnalle ja sääntelylle. Toisin kuin perinteisessä hotellimajoituksessa, lyhytaikaisen vuokrauksen avoimuus, raportointi ja tilastointi ovat usein puutteellisempia. Tämä vaikeuttaa esimerkiksi verotuksen ja turvallisuusmääräysten noudattamisen valvontaa (Euroopan parlamentti 2023). Lisäksi lyhyt vuokraus voi muuttaa asuinalueiden luonnetta nopeasti ja lisätä infrastruktuurin, kuten jätehuollon ja liikenteen, kuormitusta.

Lyhyt vuokraukseen liittyvät haasteet on tunnistettu sekä kansainvälisesti että Suomessa. Suomessa ympäristöministeriö valmistelee parhaillaan uutta rakentamislain säännöstä lyhytaikaisen vuokrauksen rajoittamiseksi (Valtioneuvosto 2026). Nykyinen lainsäädäntö ei tunnista lyhyt vuokrausta erillisenä ilmiönä, mikä on johtanut epäselvyyksiin eri osapuolten välillä.

Lakiesityksen mukaan asemakaava-alueella sijaitsevaa sijoitusasuntoa voisi vuokrata lyhytaikaisesti ilman erillistä lupaa enintään 90 päivää vuodessa alle 28 päivän jaksoissa. Kunnille annettaisiin kuitenkin mahdollisuus sallia lyhytvuokraus enintään 180 päiväksi vuodessa tietyillä alueilla. Tämän avulla kunnat voisivat huomioida oman tilanteensa ja vastata esimerkiksi matkailusesonkien aikaiseen majoituskysyntään. Rajoitukset eivät koskisi vakituksessa asuinkäytössä olevia asuntoja. Toisaalta tällainen muutos saattaisi olla ristiriidassa matkailun ympärivuotisuuden edistämisen kanssa, sillä se voisi heikentää ympärivuotisen majoitustoiminnan edellytyksiä. Rovaniemellä lyhytvuokraus nähdään myös välttämättömyytenä, sillä hotellipalvelut eivät riitä mitenkään kattamaan intensiivisen, mutta lyhyen matkailusesongin majoitustarpeita (Molkoselkä 2026b).

Haastattelun perusteella Rovaniemen kaupungilla on tällä hetkellä rajalliset mahdollisuudet puuttua lyhytvuokraukseen paikallisella tasolla, koska sääntely liittyy pääosin valtakunnalliseen lainsäädäntöön. Tämän vuoksi kaupunki pyrkii vaikuttamaan ilmiöön epäsuorasti esimerkiksi lisäämällä keskustelua, tiedottamalla ja vahvistamalla paikallisten osallisuutta.

Tämän tutkimuksen perusteella lyhytvuokraukseen suhtaudutaan Rovaniemellä siis erityisen ristiriitaisesti, sillä samalla kun ilmiö koetaan sosiaalisen kestävyuden uhkana, sitä pidetään myös matkailun sesonkiluonteisuuden vuoksi osin välttämättömänä. Tämä kaksijakoinen suhtautuminen nousee tutkimuksessa keskeiseksi havainnoksi ja tarjoaa mielenkiintoisen näkökulman muutoin varsin negatiivissävytteiseen kansainväliseen lyhytvuokrauskeskusteluun.

5.2 Kestävän matkailun eri ulottuvuudet

Aiempi tutkimus matkailun hallinnasta korostaa osallistavan suunnittelun merkitystä sosiaalisen hyväksyttävyyden ja kestävyiden edistämiseksi. Osallistuminen lisää luottamusta päätöksentekoon ja voi vähentää matkailuun liittyviä konflikteja. Rovaniemen matkailun uusi aika -hankkeessa kestävä matkailu nähdään sosiaalisen, ekologisen ja taloudellisen kestävyiden kokonaisuutena. Haastattelun perusteella ekologinen kestävyys on usein helpoimmin havaittava osa-alue, sillä siihen liittyvät toimenpiteet ovat konkreettisia ja näkyviä esimerkiksi yritysten toiminnassa. Lapissa ekologinen kestävyys on erityisen tärkeää, koska alueen matkailu perustuu pitkälti luontoon ja luonnonympäristöön.

Sosiaalisen kestävyuden kysymykset ovat kuitenkin nousseet viime vuosina vahvasti esille. Asukkaiden kokemukset matkailun vaikutuksista omaan arkeensa ovat keskeinen keskustelunaihe, mutta lisäksi huomiota on kiinnitetty esimerkiksi kausityöntekijöiden hyvinvointiin ja työntekijöiden mahdollisuuksiin juurtua alueelle. Haastattelussa nostettiin esiin myös matkailussa hyödynnettävien eläinten hyvinvoinnin merkitys. Eläinten hyvinvointiin panostaminen nähdään tärkeänä sekä eettisestä näkökulmasta että osana matkailukokemuksen laatua.

Taloudellisen kestävyuden näkökulmasta matkailun kehittämisessä pyritään muun muassa edistämään matkailun ympärivuotisuutta. Tavoitteena on tasata matkailun voimakasta sesonkiluonteisuutta, parantaa yritysten toiminnan kannattavuutta sekä luoda vakaampia työmahdollisuuksia alueella.

Havainto kestävyuden eri osa-alueiden epätasapainosta on linjassa aiemman tutkimuksen kanssa, jossa on todettu ekologisen kestävyuden olevan matkailussa usein helpommin mitattavaa ja näkyvää kuin sosiaalinen kestävyys. Sosiaalinen kestävyys on puolestaan osoittautunut monimutkaisimmaksi ulottuvuudeksi, sillä se liittyy kokemuksiin, koettuun oikeudenmukaisuuteen ja paikallisten arkeen. Tämä tutkimus vahvistaa aiempia havaintoja, mutta tuo lisäksi esiin sosiaalisen kestävyuden erityiskysymyksiä Rovaniemen kontekstissa, jossa sesonkien voimakkuus ja työn kausiluonteisuus korostavat sosiaalisia jännitteitä.

5.3 Osallistavan suunnittelun mahdollisuudet

Aiempi tutkimus kaupunkisuunnittelusta ja matkailun hallinnasta korostaa osallistavan suunnittelun merkitystä sosiaalisen hyväksyttävyyden ja kestävyuden edistämiseksi. Osallistuminen lisää luottamusta päätöksentekoon ja voi vähentää matkailuun liittyviä konflikteja. Tämä sama on havaittu myös Rovaniemellä. Osallistavalla suunnittelulla on merkittävä potentiaali edistää Rovaniemen matkailun kestävä kehitystä. Tähän mennessä sen avulla on onnistuttu aktivoimaan laaja joukko paikallisia mukaan keskusteluun sekä lisäämään eri sidosryhmien välistä ymmärrystä matkailun nykytilanteesta ja sen haasteista. Rovaniemen matkailun uusi aika -hankkeen kautta aihe on tuotu rakentavasti julkiseen keskusteluun, ja vuoropuhelu eri toimijoiden, kuten kaupunkilaisten, yrittäjien, viranomaisten ja matkailutoimijoiden välillä on saatu käynnistettyä.

Osallistavaa suunnittelua pyritään jatkamaan systemaattisesti myös hankkeen päätyttyä, ja kehitteillä oleva matkailuohjelma nähdään keinona ylläpitää ja vahvistaa tätä keskusteluyhteyttä. Osallistuminen koetaan Rovaniemen kontekstissa itseisarvoisen tärkeäksi, sillä sen avulla voidaan varmistaa, että paikalliset kokevat tulevansa kuulluiksi ja että heidän huolensa huomioidaan matkailun tulevaisuuden linjauksissa. Tämä luo perustan pitkäjänteiselle ja hyväksyttävälle matkailun kehittämiselle.

Osallistavan suunnittelun vaikutus ei kuitenkaan voi jäädä pelkästään kokemukselliselle tasolle. Jotta osallistuminen koetaan aidosti merkitykselliseksi, sen tulee näkyä myös konkreettisina muutoksina suunnittelussa ja päätöksenteossa. Kun osallistumisen tulokset konkretisoituvat, vahvistuu asukkaiden kokemus omasta toimijuudestaan sekä halu osallistua myös tulevaisuudessa. Näin osallistavasta suunnittelusta muodostuu sekä itseisarvoinen että käytännöllinen väline kaupunkikehittämisen tukemiseksi.

Rovaniemellä osallistavan suunnittelun käytännön toteutus on edelleen kehitysvaiheessa, sillä osallistaminen matkailun suunnittelussa on Rovaniemellä suhteellisen uusi toimintatapa, eikä sitä ole vielä harjoitettu pitkällä aikavälillä. Tutkimuksen perusteella voidaan kuitenkin todeta, että kehityssuunta on lupaava. Tähän mennessä osallistaminen on onnistunut erityisesti avoimen viestinnän ja sujuvan tiedonvälityksen tasolla. Kaupunkilaiset myös osoittavat selkeää halukkuutta osallistua matkailun kehittämiseen, mikä luo hyvän perustan asukasosallistamisen edelleen vahvistumiselle ja sen vaikutusten konkretisoitumiselle tulevaisuudessa. Matkailuohjelman valmistuminen on merkittävä askel kohti osallistamisen konkreettista vaikuttavuutta Rovaniemellä.

Osallistavaa suunnittelua voitaisiin levittää myös laajemmalle Rovaniemen rajojen ulkopuolelle. Rovaniemen matkailun tuottamat myönteiset vaikutukset, kuten tunnettuus, vetovoima ja merkittävät taloudelliset hyödyt koituvat koko Suomen eduksi. Siksi olisikin kohtuullista ja kauaskantoista, ettei Rovaniemeä jätettäisi yksin matkailun kasvun ja kestävyiden haasteiden kanssa. Suomessa on tutkitusti maailman huippuluokan kestävän matkailun osaamista, erityisesti Helsingissä ja Tampereella. Kansallisesti toimiviksi todettuja käytäntöjä, asiantuntemusta ja tarvittaessa myös konkreettista taloudellista tukea tulisikin jakaa valtakunnallisesti. Näin varmistetaan, että Suomen matkailu kehittyy kokonaisuutena kestäväällä, vastuullisella ja kilpailukykyisellä tavalla. Täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että Rovaniemi on matkailukohteena hyvin erityislaatuinen, eikä kaikki etelän toimivat ratkaisut ole sellaisenaan sovellettavissa arktiseen ympäristöön.

5.4 Mediakeskustelu ja paikallisten näkemykset

Mediassa käyty keskustelu matkailun vaikutuksista Rovaniemellä on ollut vilkasta. Erityisesti alueellisissa ja valtakunnallisissa medioissa on julkaistu useita mielipidekirjoituksia, joissa matkailun kasvua kritisoidaan ja esitetään huolia sen vaikutuksista paikallisten arkeen. Usein näissä kirjoituksissa korostuvat matkailun haittavaikutukset, kuten asumisen kallistuminen ja kaupungin ruuhkautuminen.

Matkailun puolustajia esiintyy mediakeskustelussa vähemmän, vaikka myös heidän näkemyksiään tuodaan esiin. Mediakeskustelun perusteella paikallisten suhtautuminen matkailuun voi vaikuttaa melko kriittiseltä tai jopa vihamieliseltä. Tulkinnassa on kuitenkin huomioitava, että julkinen keskustelu, erityisesti mielipidekirjoitukset ja verkkokeskustelut korostavat usein vahvoja ja kärjistyneitä mielipiteitä, kun taas neutraalimmat näkemykset jäävät helposti vähemmälle huomiolle. Lisäksi monet artikkelit ovat maksumuurien takana. Tämän vuoksi julkinen keskustelu ja sen antamat mielikuvat saattavat perustua pitkälti iltapäivälehtien sensaatiohakuiseksi kärjistettyihin otsikoihin, mikä vääristää kokonaiskuvaa. Tätä tulkintaa tukevat myös kyselytutkimukset ja asukastilaisuuksista raportoidut havainnot. Näiden perusteella paikallisten näkemykset matkailun vaikutuksista ovat todellisuudessa moninaisempia ja jakautuvat melko tasaisesti positiivisten ja negatiivisten kokemusten välillä. Tämä viittaa siihen, että matkailuun liittyvä keskustelu Rovaniemellä on moniulotteista ja että paikallisten kokemukset matkailun vaikutuksista vaihtelevat.

Mediakeskustelu voi vaikuttaa merkittävästi paikallisten näkemyksiin matkailusta sen lisäksi, että se muokkaa ulkopaikkakuntalaisten käsityksiä matkailun tilanteesta. Mediassa esitetyt mielipiteet ja tulkinnat voivat levitä nopeasti, ja niiden myötä myös yleinen ilmapiiri ja vallitsevat asenteet voivat muuttua. Mielipiteiden avoin vaihto on lähtökohtaisesti toivottavaa, mutta heikosti perusteltu tai virheellisiin lähteisiin nojaava argumentaatio voi levittää harhaanjohtavaa tietoa. Tällöin mediakeskustelu saattaa synnyttää tarpeetonta negatiivisuutta tai kärjittää vastakkainasetteluja, jopa vihamielisyyteen asti.

Laajalle levinnyt negatiivissävytteinen mediakeskustelu voi taas vaikuttaa haitallisesti Rovaniemen matkailuun. Mikäli matkailijat tutustuessaan Rovaniemeen matkakohteena kohtaavat mediassa voimakkaasti kärjistynyttä tai vihamielistä keskustelua turismista, se saattaa heikentää kohteen vetovoimaa ja toimia matkustuspäätöstä jarruttavana tekijänä. Näin mediassa rakentuva mielikuva voi osaltaan vaikuttaa siihen, millaisena Rovaniemi näyttäytyy

potentiaalisille vierailijoille, ja halukkuuteen saapua kaupunkiin. Tällainen kehityskulku on erityisen ongelmallinen silloin, jos median välittämä kuva paikallisten näkemyksistä on virheellinen tai kärjistynyt, vaikka matkailu alueelle olisi todellisuudessa paikallisten keskuudessa laajasti hyväksyttyä ja toivottua. Osallistavalla suunnittelulla pyritään vastaamaan tähän haasteeseen edistämällä totuudenmukaista, avointa ja rakentavaa keskustelua matkailusta, jotta negatiivinen ja kärjistävä julkinen keskustelu ei pääse hallitsevaksi.

6 Johtopäätökset

6.1 Kestävän matkailun edistäminen Rovaniemellä osallistavan suunnittelun avulla

Tutkimusaineiston, erityisesti Rovaniemen matkailun asiantuntijan haastattelun sekä verkossa julkaistujen asukaskyselyiden, perusteella keskeisimmiksi kestävyyshaasteiksi Rovaniemen matkailussa nousevat lyhyt vuokraus ja sen aiheuttamat kaupunkirakenteelliset ja sosiaaliset ongelmat sekä matkailun voimakas sesonkivuonteisuus. Lyhyt vuokraus aiheuttaa ongelmia Rovaniemen vuokramarkkinoilla, sekä haasteita, kuten levottomuutta ja infrastruktuurin kuormitusta paikallisten asuinalueilla. Sesonkivaihtelut aiheuttavat ruuhkahuippuja niin palveluissa kuin liikenteessä, ja ne luovat merkittäviä haasteita myös yrityksille, jotka joutuvat tasapainoilemaan henkilöstöressurssien, kapasiteetin ja kannattavuuden välillä. Nämä tekijät muodostavat keskeisen viitekehyksen Rovaniemen matkailun kestävä kehittäminen tarpeille.

Matkailun räjähdysmäinen kasvu Rovaniemellä on ilmiönä suhteellisen uusi, sillä se on tapahtunut nykyisessä mittakaavassaan vasta koronapandemian jälkeisinä vuosina. Myös lyhyt vuokraus matkailijoiden majoitusmuotona on verrattain tuore ilmiö, mikä on osaltaan kiihdyttänyt muutoksia kaupunkikuvassa ja asumismarkkinoilla. Nopean kasvun vuoksi näihin muutoksiin ei ole ehditty reagoida riittävän ajoissa, eikä kaupunki ole vielä pystynyt kehittämään vakiintuneita toimintamalleja haasteiden hallintaan.

Vastauksena tutkimuskysymykseen siitä, millaisen kuvan media antaa rovaniemeläisten näkemyksistä matkailusta: pintapuolisen tarkastelun perusteella media luo melko kriittisen kuvan paikallisten suhtautumisesta. Tämä johtuu pitkälti siitä, että matkailun vastustajat ovat julkisessa keskustelussa erityisen näkyviä ja äänekkäitä. Todellisuutta vastaavan kokonaiskuvan muodostaminen kuitenkin edellyttää syvempää selvittelyä ja eri lähteiden vertailua. Satunnaisella uutistenlukijalla, jolla ei ole syvempää kiinnostusta aiheeseen on harvoin mielenkiintoa ryhtyä tällaiseen prosessiin. Tämän seurauksena mediassa esiin nouseva mielikuva ei välttämättä heijasta paikallisten enemmistön todellisia näkemyksiä.

Syvällisempi tarkastelu kuitenkin osoittaa, että mediassa on runsaasti viitteitä myös paikallisten myönteisistä näkemyksistä. Rovaniemeläiset kokevat matkailun tuovan kaupungille merkittävää taloudellista hyötyä ja parantavan arjen tasolla esimerkiksi palveluiden laatua ja saavutettavuutta. Kokemukset matkailusta jakavat asukkaat melko

tasaisesti kahteen ryhmään: niihin, jotka näkevät matkailun aiheuttavan liikaa haittoja, ja niihin, jotka suhtautuvat siihen neutraalisti tai jopa selvästi myönteisesti. Näin ollen paikallisten todelliset näkemykset eivät ole niin yksiselitteisen kielteisiä kuin pintapuolinen tarkastelu tai uutisvirran selaaminen voisi antaa ymmärtää.

Tällä hetkellä Rovaniemellä ollaan vasta suunnittelemassa keinoja matkailun hallintaan ja kestävyysedistämiseen. Ratkaisujen kartoittamista tehdään osallistavan suunnittelun avulla, osana Rovaniemen uusi aika -hanketta, jonka tavoitteena on kerätä asukkaiden, yritysten ja asiantuntijoiden näkemyksiä matkailun kehittämisestä. Hankkeen tulosten pohjalta on alettu laatia keväällä 2026 julkaistavaa Rovaniemen matkailuohjelmaa, jonka odotetaan määrittävän linjauksia esimerkiksi kaupungin kantokyvyn, matkailun määrällisen kasvun ja kestävyyshaasteisiin vastaamisen osalta. Ohjelman arvioidaan sisältävän myös konkreettisia toimenpiteitä, joiden avulla pyritään sekä ratkaisemaan nykyisiä ongelmia että ennaltaehkäisemään uusia.

Lyhyt vuokrauksen sääntelyyn liittyvä lakimuutos tulee todennäköisesti helpottamaan tilanteen hallintaa jossain määrin, mutta tällä hetkellä kaupungilla on rajalliset mahdollisuudet puuttua lyhyt vuokrauksen aiheuttamiin haasteisiin. Näin ollen uuden lainsäädännön eteneminen ja vaikutukset muodostavat keskeisiä tekijöitä Rovaniemen matkailun kestävä kehityksen näkökulmasta tulevina vuosina.

Kaavoitus näyttäytyy tällä hetkellä Rovaniemen kaupungin keskeisimpänä ja tehokkaimpana työkaluna matkailun kasvun hallinnassa ja kaupunkirakenteen kestävyysedistämässä. Vuonna 2026 julkaistava strateginen yleiskaava sisältää suunnitteluratkaisuja, joilla pyritään vastaamaan matkailun aiheuttamiin haasteisiin. Keskeisenä linjauksena on mahdollistaa korkeampien hotellirakennusten toteuttaminen keskustaan, mikä lisää majoituskapasiteettia olemassa olevan infran äärellä ja vähentää tarpeetonta hajautumista kaupunkialueen ulkopuolelle. Strategisen yleiskaavan laadinnassa hyödynnetään myös osallistavaa suunnittelua, jonka avulla pyritään varmistamaan, että matkailun ja kaupungin kehittäminen huomioi paikallisten näkökulmat sekä kaupunkirakenteen kantokyvyn. Tämä osoittaa, että Rovaniemi pyrkii parhaillaan kehittämään matkailuaan sekä hallitusti että pitkäjänteisesti, kestävyysperiaatteisiin nojaten.

Tutkimuksen perusteella kestävä matkailua Rovaniemellä voidaan edistää osallistavan suunnittelun avulla. Vaikka osallistava matkailusuunnittelu on kaupungissa vielä melko alkuvaiheessa, sen merkitys on tunnistettu ja osallistamista on alettu kehittämään rakentavaan suuntaan. Tällä hetkellä osallistamisen keskeinen tehtävä on tiedon välittäminen eri toimijoiden välillä. Asukasosallistumisen kautta saadaan tietoa matkailuun liittyvistä ongelmista ja kehittämiskohteista, ja samalla asukkaat saavat paremman käsityksen siitä, millaisia ratkaisuja ongelmiin on mahdollista löytää ja millaiset toimintamahdollisuudet kaupungilla on tilanteisiin puuttumisessa. Lisäksi osallistaminen voi lisätä paikallisten sitoutumista matkailuun ja sen kehittämiseen.

Erilaiset työryhmät, joissa on mukana esimerkiksi matkailuyrittäjiä ja kaupungin eri toimijoita, pyrkivät jo etsimään konkreettisia ratkaisuja matkailun haasteisiin. Kun tieto liikkuu eri toimijoiden välillä, syntyy myös uusia mahdollisuuksia ideoiden ja ratkaisujen kehittämiseen, mikä tukee kestävä matkailun edistämistä Rovaniemellä.

Rovaniemellä osallistavan suunnittelun itseisarvo on selvästi tunnistettu. Tutkimuksen perusteella erityisen tärkeäksi nousee tiedon sujuva liikkuminen eri toimijoiden välillä. Osallistumisen kokemukselliset ulottuvuudet kuten mahdollisuus vaikuttaa, tulla kuulluksi ja nähdä omien mielipiteiden arvostus muodostavat perustan luottamukselle kaupunkiorganisaation ja asukkaiden välillä.

Osallistavan suunnittelun vaikutusten ei tule kuitenkaan rajoittua pelkästään kokemukselliseen tasoon. Jotta osallistuminen koetaan aidosti merkitykselliseksi, sen on heijastuttava konkreettisina muutoksina suunnitteluprosesseissa ja päätöksenteossa. Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan kuitenkin todeta, että Rovaniemen kehityssuunta on lupaava. Osallistumisen rakenteita vahvistetaan, vuorovaikutus on avointa ja asukkaiden näkemyksille etsitään aktiivisesti tilaa. Tämä luo perustan sille, että osallistaminen voi tulevaisuudessa tuottaa myös selkeitä, näkyviä vaikutuksia käytännön tasolla.

6.2 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimuksen tarve

Tutkimuksella on myös rajoituksia. Aineisto perustui pääasiassa mediassa esitettyihin näkemyksiin ja olemassa olevaan kirjallisuuteen, sekä yhteen asiantuntijahaastatteluun, mikä tarkoittaa, että tulokset eivät välttämättä kata kaikkia paikallisia näkökulmia. Mediakeskustelu korostaa usein voimakkaita mielipiteitä, mikä voi vaikuttaa siihen, millainen kuva

paikallisesta keskustelusta muodostuu. Lisäksi tutkimuksessa ei tarkasteltu esimerkiksi matkailijoiden näkemyksiä, joten kaikki toimijaryhmät eivät tule kuulluiksi tässä tutkimuksessa. Lisäksi paikallisten kaksijakoinen asema sekä matkailua koskevan keskustelun aktiivisina osapuolina että sen kohteena, sekä tämän aseman vaikutukset julkiseen keskusteluun eivät tule tässä tutkimuksessa tarkastelluiksi.

Rovaniemellä on toistaiseksi hyvin vähän konkreettista tutkimusta matkailun vaikutuksista esimerkiksi ympäristöön tai kaupunkirakenteeseen. Myös tilastollisen datan löytäminen on haastavaa, sillä ilmiöitä, kuten matkailun yhteys asumisen haasteisiin tai asunnottomuuteen, ei useinkaan seurata erillisinä tilastokokonaisuuksina. Vaikka monet lähteet tuovat esiin matkailun mahdollisia haittoja ja vaikutuksia paikallisyhteisöön, systemaattinen ja määrällinen tieto näiden vaikutusten laajuudesta on edelleen rajallista.

Tämä korostaa tarvetta jatkotutkimukselle, joka perustuisi laajaan tilastolliseen dataan, että paikallisiin havaintoihin matkailun kehityksen vaikutuksista. Jatkotutkimuksessa olisi kiinnostavaa tutkia tarkemmin, miten matkailun kasvu vaikuttaa pitkällä aikavälillä Rovaniemen asuntomarkkinoihin, työmarkkinoihin ja kaupunkirakenteeseen. Myös matkailun ympärivuotisuuden kehittämiseen liittyvät toimenpiteet ja niiden vaikutukset voisivat olla tärkeä tutkimuskohde tulevaisuudessa. Lisäksi olisi perusteltua tarkastella matkailijoiden osallistamisen mahdollisuuksia matkailun suunnittelussa ja kehittämisessä, jotta kaikki keskeiset sidosryhmät tulisivat huomioituiksi kehittämisprosessissa.

Jatkossa olisi perusteltua myös tutkia, miten osallistaminen näkyy Rovaniemen matkailuohjelman ja strategisen yleiskaavan toteutumisessa ja millaisia konkreettisia muutoksia prosessi tuottaa. Erityisesti osallistumisen vaikutusten arviointi ohjelman julkaisun jälkeen tarjoaisi arvokasta tietoa osallistavan suunnittelun toimivuudesta ja kehittämismahdollisuuksista matkailun kontekstissa.

Lähteet

- Bramwell, B. (2010) Participative planning and governance for sustainable tourism. *Tourism Recreation Research* 35(3) 239–249 <https://doi.org/10.1080/02508281.2010.11081640>
- Business Rovaniemi (s.a.) Olleronvaaran matkailutontit. <https://businessrovaniemi.fi/fi/Olleronvaara> 10.3.2026
- Esri (2022) Hybrid Reference Layer. <https://www.arcgis.com/home/item.html?id=3d49a86318314e54a88ffe734baad6f>
- Euroopan parlamentti (2023) Lyhytaikainen vuokramajoitus: EU-säännöillä lisää avoimuutta. <https://www.europarl.europa.eu/topics/fi/article/20231127STO15403/lyhytaikainen-vuokramajoitus-eu-saannoilla-lisaa-avoimuutta> 18.3.2026
- Finavia (2026) Matkustajat lentoasemittain 1998–2025. <https://www.finavia.fi/sites/default/files/documents/Matkustajat%20lentoasemittain%201998-2025-fi-fi.xlsx> 20.2.2026
- Gettleman, J. (2025) Santa lives in Rovaniemi, Finland. *The New York Times* 15.4.2025 <https://www.nytimes.com/2025/04/15/world/asia/santa-finland-rovaniemi.html> 11.2.2026
- Global Destination Sustainability Movement (2025) Top 40 cities. <https://www.gds.earth/index/top-40-cities/> 8.2.2026
- Helsingin kaupunki (2024) Helsinki saavutti kärkisijan matkailukohteiden kestävyyttä mittaavassa indeksissä. <https://www.hel.fi/fi/uutiset/helsinki-saavutti-karkisijan-matkailukohteiden-kestavyutta-mittaavassaindeksissa> 8.2.2026
- Helsingin kaupunki (2025) Helsinki jälleen maailman ykkönen matkailukohteiden kestävyyttä mittaavassa indeksissä. <https://www.hel.fi/fi/uutiset/helsinki-jalleen-maailman-ykkonen-matkailukohteiden-kestavyutta-mittaavassa-indeksissa> 8.2.2026
- Hiltunen, V. & Tiihonen, J. (2025) Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on kumonnut Rovaniemelle suunniteltujen korkeiden tornitalojen kaavan. *Yle* 18.12.2025 <https://yle.fi/a/74-20200539> 18.3.2026
- Hughes, S. (2019) Mikä on ammattimaista majoittamista? Suomen vuokranantajat <https://vuokranantajat.fi/lehdet/mika-ammattimaista-majoittamista/#:~:text=Selv%C3%A4%C3%A4%20on%201%C3%A4hinn%C3%A4%20se%2C%20ettei,asuinhuoneistossa%20ilman%20pelkoa%20viranomaisten%20puuttamisesta>. 13.4.2026
- Kuivas, E. (2025) Näin Rovaniemelle tehtiin joulun Disneyland. *Yle* 19.4.2025 <https://yle.fi/a/74-20156515> 11.2.2026

- Molkoselkä, M. (2026a) Rajoja lyhyt vuokraukselle – hyvää palvelua ja asuntoja. Lapin Kansa 29.1.2026 <https://www.lapinkansa.fi/rajoja-lyhyt vuokraukselle-hyvaa-palvelua-ja-asunto/12502745> 4.3.2026
- Molkoselkä, M. (2026b) Vastaaajien enemmistö: Rovaniemellä on liikaa matkailijoita. Lapin Kansa. <https://www.lapinkansa.fi/vastaaajien-enemmisto-rovaniemella-on-liikaa-matkai/12488058> 4.3.2026 4.3.2026
- Molkoselkä, M. (2026c) Matkailun kasvu jakaa strategiaryhmän valtuutettujen näkemykset – osa näkee kantokyvyn jo ylittyneen Rovaniemellä. Lapin Kansa 28.1.2026 <https://www.lapinkansa.fi/matkailun-kasvu-jakaa-strategiaryhman-valtuutettuj/12498788> 4.3.2026
- Murphy, P. (1985) *Tourism: A community approach*. London: Methuen.
- Nordic Statistics Database (2024) Nordic tourism recovery after the pandemic. <https://www.nordicstatistics.org/news/nordic-tourism-recovery-after-the-pandemic/> 6.2.2026
- Rovaniemen kaupunki (2023) Rovaniemen elinvoimalautakunta vieraili Joulupukin Pajakylässä kaikkien aikojen vilkkaimman matkailusesongin alla. <https://www.rovaniemi.fi/news/Rovaniemen-elinvoimalautakunta-vieraili-Joulupukin-Pajakylassa-kaikkien-aikojen-vilkkaimman-matkailusesongin-alla/34981/99b14e80-40dc-4e1a-a039-c4c9336de6df> 13.4.2026
- Rovaniemen kaupunki (2024a) Rovaniemelle on perustettu matkailun kehitysryhmä, joka yhteensovittaa yritysten, paikallisten asukkaiden ja matkailijoiden tarpeita. <https://www.rovaniemi.fi/news/Rovaniemelle-on-perustettu-matkailun-kehitysryhma,-joka-yhteensovittaa-yritysten,-paikallisten-asukkaiden-ja-matkailijoiden-tarpeita/ii2vmqij/c8dfbf9-fe10-4d14-97c0-748adfb853fd> 17.2.2026
- Rovaniemen kaupunki (2024b) Tutkimus selvitti matkailun vaikutuksia talouteen ja työllisyyteen: vuonna 2023 Rovaniemen matkailutulo oli 4 868 euroa asukasta kohden. <https://www.rovaniemi.fi/news/Tutkimus-selvitti-matkailun-vaikutuksia-talouteen-ja-tyollisyyteen-vuonna-2023-Rovaniemen-matkailutulo-oli-4-868-euroa-asukasta-kohden,-kunnallisveroa-kertyi-kaupungille-lahes-5-miljoonaa-euroa-/34981/ab36a6d0-c836-4380-8625-bf63552d2cfc> 6.2.2026
- Rovaniemen kaupunki (2024c) Olleronvaaran oikeusvaikutteinen yleiskaava. [https://rovaniemi.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Kaupunginhallitus/Kokous_522024/Olleronvaaran_oikeusvaikutteisen_yleiska\(217057\)](https://rovaniemi.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Kaupunginhallitus/Kokous_522024/Olleronvaaran_oikeusvaikutteisen_yleiska(217057)) 10.3.2026
- Rovaniemen kaupunki (2025a) Rovaniemen asukkaat arvostavat matkailun tuomia hyötyjä, mutta myös huolia ja kehitystarpeita on – laaja kysely selvitti näkemykset. <https://www.rovaniemi.fi/news/-Rovaniemen-asukkaat-arvostavat-matkailun-tuomia-hyotyja,->

[mutta-myos-huolia-ja-kehitystarpeita-on-%E2%80%93-laaja-kysely-selvitti-nakemykset-
/34981/0c4e1fcf-40d5-4e0b-85e8-1d2e00330609](https://www.rovaniemi.fi/news/Rovaniemen-matkailustrategian-teko-kaynnistyy-%E2%80%93-tavoitteena-kestava-matkailu-uaovucjd/fe84f4dc-b785-4064-9292-1a960b0fd161) 13.4.2026

Rovaniemen kaupunki (2025b) Rovaniemen matkailustrategian teko käynnistyy – tavoitteena kestävä matkailu. <https://www.rovaniemi.fi/news/Rovaniemen-matkailustrategian-teko-kaynnistyy-%E2%80%93-tavoitteena-kestava-matkailu-uaovucjd/fe84f4dc-b785-4064-9292-1a960b0fd161> 17.2.2026

Rovaniemen kaupunki (s.a. a) Rovaniemen matkailun uusi aika. <https://businessrovaniemi.fi/fi/Kehittamistoiminta/Rovaniemen-matkailun-uusi-aika> 15.3.2026

Rovaniemen kaupunki (s.a. b) Rovaniemen strateginen yleiskaava 2050. <https://www.rovaniemi.fi/Asuminen-ja-ymparisto/Kaavoitus-ja-maankaytto/Rovaniemen-strateginen-yleiskaava-2050> 17.3.2026

Saarinen, J. (2023) Globaalin matkailun kasvu haastaa paikallisuutta. *Alue Ja Ympäristö* 52 (1) 158-162. <https://doi.org/10.30663/ay.125849>

Saarinen, J. (2024) Kestävä matkailu: katsaus tutkimusteemoihin ja -tarpeisiin. *Matkailututkimus* 20 (1) 75–94. <https://doi.org/10.33351/mt.145054>

Suomen Vuokranantajat (s.a.) Lyhytaikainen vuokraus. <https://vuokranantajat.fi/tietopankki/lyhytaikainen-vuokraus/> 24.2.2026

Suomen YK-liitto (s.a.) Kestävä kehitys. <https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys> 1.4.2026

Tervo-Kankare, K., Hall, C.M. & Saarinen, J. (2012) Christmas Tourists' Perceptions to Climate Change in Rovaniemi, Finland. *Tourism Geographies* 15(2) 292–317 <https://doi.org/10.1080/14616688.2012.726265>

Tieteen termipankki (2026) Osallistava suunnittelu. https://tieteentermipankki.fi/wiki/Aalto-yliopiston_tutkimusalat:_osallistava_suunnittelu 10.2.2026

Tiihonen, J. (2024) Matkailu tuottaa Rovaniemellä lähes viisi miljoonaa euroa verotuloja. Yle 13.11.2024 <https://yle.fi/a/74-20124409> 6.2.2026

Tynkkynen, J. (2026) Rovaniemi selvittää, minne keskustaan nousee korkeita rakennuksia. Yle 9.2.2026 <https://yle.fi/a/74-20209203> 17.3.2026

Työ- ja elinkeinoministeriö (s.a.) Finnish tourism in numbers. <https://tem.fi/en/finnish-tourism-in-numbers> 6.2.2026

UNWTO (2017) Tourism highlights. <https://www.eunwto.org/doi/book/10.18111/9789284419029>

- Valentine, R., Bornioli, A., Vermeulen, S. & Russo, A.P. (2023) Short-term rentals and long-term residence in Amsterdam and Barcelona: A comparative outlook. *Cities* 136 104252 <https://doi.org/10.1016/j.cities.2023.104252>
- Valtioneuvosto (2026) Ympäristöministeriö viimeistelee rakentamislakiin säännöksiä lyhytvuokrauksesta. 29.1.2026 <https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/ymparistoministerio-viimeistelee-rakentamislakiin-saannoksia-lyhytvuokrauksesta> 10.2.2026
- Visitory (2026) Rovaniemi: Matkailu pähkinänkuoressa. Tammikuu 2026 <https://visitory.io/fi/public/rovaniemi/2026-01/#bednights> 20.2.2026
- WCED (1987) Our common future. *World Commission on Environment and Development*. Oxford University Press, Oxford. https://gat04-live-1517c8a4486c41609369c68f30c8-aa81074.divio-media.org/filer_public/6f/85/6f854236-56ab-4b42-810f-606d215c0499/cd_9127_extract_from_our_common_future_brundtland_report_1987_foreword_chpt_2.pdf
- Wu, Y. & Yao, R. (2025) Supporting sustainable island tourism through infrastructuring co-design: A case study from Mayu Island. *Island Studies Journal*. <https://doi.org/10.24043/001c.142953>